

Möten mellan unga kvinnor från Serbien och Sverige

SSU och serbiska Demokratiska omladina driver ett projekt som går ut på att uppmärksamma jämställdhetsfrågor i Serbien och Sverige, samt att stärka kvinnor som är politiskt engagerade i länderna.

”För att få inflytande”, säger en av de serbiska tjejerna på engelska, ”lämnar man sitt hem på landsbygden för Belgrad. Där finns arbete och utbildning, där finns likasinnade. Men för att sedan fortsätta utvecklas behöver man lämna även Belgrad.” Hon ler snett. ”Åtminstone ibland.”

I likhet med ytterligare åtta-nio andra runt bordet tillhör kvinnan Demokratiska strankas ungdomsförbund Demokratiska omladina. De är på besök i Stockholm i ett projekt som pågår mellan dem och systerorganisationen SSU, vilket har sina rötter i en konferens för unga socialister i Europa 2007. Målet är att uppmärksamma jämställdhetsfrågor i Serbien och Sverige, men även att stärka kvinnor som är politiskt engagerade i länderna.

”Många unga serber har aldrig varit utanför landet”, nämner en av de serbiska tjejerna för mig som gästar dagens träff för att prata om kvinnors rättigheter. Under projektets nuvarande arbetsår är psykisk ohälsa ett av sex ämnen gruppen berört, ihop med frågor som rör segregation, kvinnofrid, HBTQ, utbildning och arbetsliv. Det är kul att under förmiddagen få växla kunskap och åsikter, att lära ut och lära in. När jag gått åt mitt håll utanför Sveavägen 68, och tjejgänget rört sig vidare mot en kurs i självförsvar, tänker jag på vad serbiskorna berättat om från sitt hemland. Rättssystem som inte är effektiva nog för kvinnor som lever i otrygghet, problemen med sexuella övergrepp på unga tjejer och att det saknas tillräckligt många boenden för våldsutsatta. Men också om vad vi berättat om från vårt samhälle – precis samma saker.

Förutsättning och framgång hänger ihop

En månad senare ses båda den serbiska och svenska delegationen i Belgrad. Nu är vi fler än sist, sammanlagt runt femton kvinnor. Det är en vecka innan jul och huvudstaden skiftar i grått från moln, avgaser, dimma och husfasader. Det är vackert och råkallt. Den här gången ska jag hålla en workshop om psykisk ohälsa, med diskussionsfrågor kring kvinnors rätt till vård, information och skydd. Än en gång är ämnena lika aktuella i båda länderna. Jag får under diskussionerna veta att 35 serbiska kvinnor dödades i sina hem bara under fjolåret. Att organisationen Autonomous Women's Center varje år tar emot fler än 10

000 telefonsamtal på sitt nummer för våldsutsatta kvinnor. Att en av fyra serber anser att kvinnliga entreprenörer är mindre framgångsrika än män – och det är de. Förutsättningarna för något annat ges inte. Nästan 40 procent av befolkningen känner exempelvis en kvinna som avskedats på grund av sin graviditet. Det serbiska samhället är kort sagt ett lika tydligt patriarkat som de flesta andra länder, vilket märks i allt från den offentliga sektorn till näringslivet och hemmen.

Tamara Tripic, vice ordförande i Demokratiska Stranka, är också på plats i ungdomspartiets lokaler och föreläser. Hon berättar att bara 9 procent av de i landet som lever med funktionsnedsättning är sysselsatta, att över 60 procent av romerna är utan jobb. I HBTQ-samhället har 70 procent blivit verbalt trakasserade och alla i det saknar laglig rätt att gifta sig.

”I övrigt är det inte så mycket lagen det är fel på som hur den tillämpas”, säger Tamara. ”Och allt som inte händer i politiken. Målet är nu förresten att var tredje person i parlamentet ska vara kvinna. Visst...” Hon skakar på huvudet. ”Men varför inte varannan?”

”Sova kan vi göra när vi är döda”

Dagen efter går vi till en fiskrestaurang som ligger i ett trähus ute på Savafloren. Det är blåsigt ute, men inomhus står värmefläktar på. Vår grupp plockar mat från gemensamma fat medan ord från svenskan, serbiskan och engelskan duggar.

”Vad är det som fungerar bra i Belgrad?” frågar jag. ”Vad är bäst med att bo här?”

”Det är en historisk stad”, svarar min bordsgranne. ”Full av monument, minnen, bakgrund. Och trots allt som vi har pratat om under workshoparna kan man faktiskt vara sig själv här.”

”Det är inte som i min hemstad, i norra Serbien”, säger kvinnan mittemot. ”Där skulle en svart person aldrig kunna gå nedför gatan utan att bli utstirrad, exempelvis. Här höjs sällan ett ögonbryn över någonting. Det är skönt.”

”Men precis som ni har vi haft en premiärminister som mördats”, berättar en annan. ”Zoran Đinđić togs ifrån oss 2003, men innan dess brukade han säga: sova kan vi göra när vi är döda! Så än idag säger många i partiet så, inte minst vi unga.”

”I partiet måste vi också våga säga rakt ut att vi är feminister”, säger grannen. ”Jämställdhet är målet, ja, men feminismen är verktyget.”

Poängen med politik

Efter fler workshops och studiebesök avslutas den sista dagen på en restaurang på översta våningen av ett höghus. Det gråa ljuset faller rakt in i lokalen. I vår grupp har vi kristendom, ateism, islam och katolicism bland oss, och vi jämför de firanden som väntar närmaste veckorna. Det börjar bli dags att åka mot flygplatsen. Deltagarna drar anekdoter från projektperioden, och några börjar prata om tidpunkter för nästa års utbytesresor.

”Jag är så tacksam för alla möten jag fått under denna projekttid och möjlighet att ta del av unga kvinnors liv, särskilt i den politiska sfären”, säger Tania Braimok, som är projektledare från SSU. ”Det ger mig perspektiv på mitt liv, samtidigt som det kulturella utbytet berikar mig. ’Främmande’ är bara främmande tills du väljer att ta del av det. Vi, liksom de ’främmande’, har ett ansvar att bryta normer och attityder. Projekt har gett mig så mycket, främst av allt kunskapen av sant systerskap.”

En av serbiskorna har ställt sig upp och fotat utsikten. Nio våningar nedanför restaurangen ligger moderpartiets huvudkontor, med stora flaggor böljande ovanför porten.

”Jag var blygare innan”, berättar hon för mig. ”Nu vet jag mer om rättigheter och är lite vanare vid att prata inför andra. De två sakerna hänger ihop. Jag visste inte så mycket om exempelvis våld mot kvinnor förut. Men efter det här året av olika samtal har jag börjat prata mer om frågorna, velat veta mer.”

”Projektet är också viktigt för att få in frågan om kvinnors egenmakt i ungdomspartierna”, säger hennes

väninna som anslutit. ”Och samarbete. Ta den här lunchen som vi nu åt ihop – vi tipsar varandra om olika rätter, erbjuder varandra att smaka, delar på maten. Det är lite som i politiken. Det är hur politik ska vara.”

Text: Johanna Wester, Palmecentrets internationella expertgrupp

Publiceringsdatum: 2017-01-12